

Capítol IX

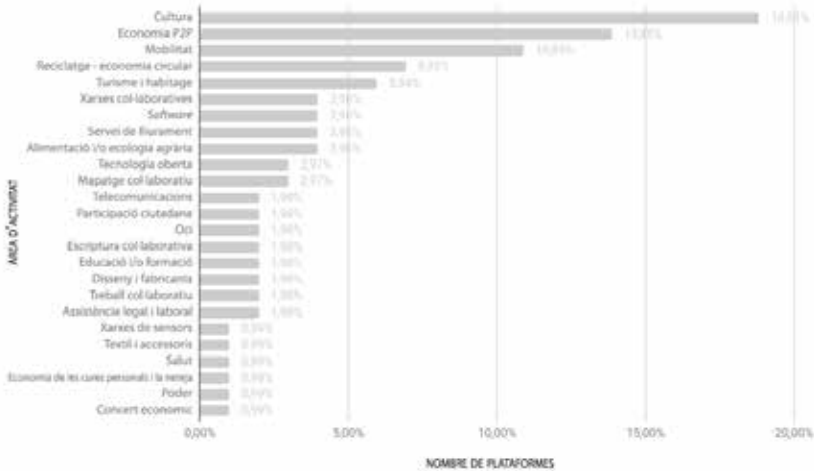
**Ecosistema col·laboratiu de Barcelona:
anàlisi de 100 plataformes i de 10 casos
paradigmàtics**

Ricard Espelt i Mayo Fuster Morell, Dimmons UOC

**1. Gran angular: 100 plataformes amb impacte
a Barcelona**

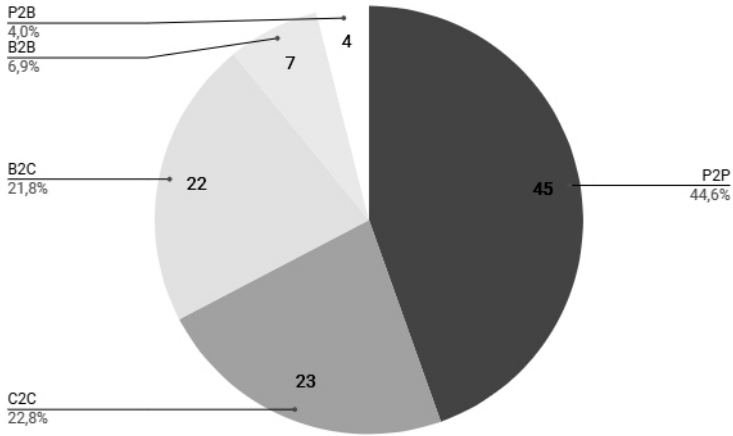
En aquest apartat, donarem un cop d'ull a les característiques generals de 100 plataformes d'economia col·laborativa amb impacte a la ciutat de Barcelona. S'ha elaborat a partir d'una llista de casos (aproximadament 1.000) del projecte P2P Value, que s'ha revisat i actualitzat amb noves plataformes d'economia col·laborativa. Per fer la selecció de la mostra, s'han establert alguns criteris: (1) Projectes amb activitat a Barcelona, (2) Projectes basats o recolzats per una plataforma digital i (3) Projectes basats en la producció col·laborativa. Alguns casos són coneguts i importants, mentre que n'hi ha d'altres pràcticament desconeguts.

Malgrat que l'univers és desconegut, partint d'una cartografia de 100 casos, tenim força confiança d'arribar amb el nostre estudi a gran part de les experiències de Barcelona. Encara que encara hi ha molt per descobrir, basant-nos en un mapa de 100 casos, tenim una gran confiança a l'hora d'abordar el nostre estudi amb bona part de les experiències d'aquesta àrea amb un impacte a la ciutat de Barcelona. Les plataformes més representatives es troben en el camp de la cultura (18,8%), l'economia P2P (13,9%) i la mobilitat (10,9%), però hi ha moltes àrees amb presència de plataformes d'economia col·laborativa (figura 7).

Figura 7. Percentatge de plataformes econòmiques col·laboratives segons la seva àrea

Font: Elaborat pels autors.

La majoria dels projectes basen la seva activitat en les interaccions digitals (74,3%), en contrast amb la minoria en què la plataforma digital és un suport addicional (25,7%). La interacció entre iguals (44,6%) o entre consumidors (22,8%) és la més important (figura 8). Pel que fa a la comunitat d'usuaris, el 42% indica que és internacional, el 8% europeu, el 20% espanyol, un 22% català i un 8% barceloní.

Figura 8. Percentatge de plataformes econòmiques col·laboratives segons la seva àrea

Font: Elaborat pels autors.

2. Governança

El nivell de llibertat dels usuaris de les plataformes d'economia compartida és força important. No obstant això, l'estudi mostra que, en la majoria dels casos (42,6%) és l'usuari qui ofereix, sol·licita o avalua productes o serveis, el 31,7% permet als usuaris crear continguts col·laborativament, i en el 7,9% dels casos els usuaris poden participar creant noves maneres d'oferir continguts. Finalment, el 17,8% dels projectes estudiats tenen altres formats d'aportació. Al mateix temps, el 35,6% de les plataformes permeten la participació sense filtres, un 25,7% modera abans de l'aportació de l'usuari i un 2% després. A més, el 57,4% de les plataformes analitzades permeten als usuaris interactuar o formar grups entre ells.

Centrant-se en la governança de la plataforma, la majoria (60%) tenen diferents modalitats d'usuari. Si distingim diferents graus d'obertura en la funció d'administrador, observem que en el 30% dels casos els administradors es generen automàticament, en un 2% a través d'eleccions entre la comunitat, el 2% són escollits per altres administradors, el 4% són seleccionats pels proveïdors de la plataforma amb mecanismes de participació, mentre que en el 44% dels casos són els proveïdors de plataformes els que els seleccionen sense mecanismes de participació. Al mateix temps, el 50% dels casos tenen mecanismes oficials de decisió comunitària i el 54% impliquen la comunitat en la definició de polítiques formals de la plataforma.

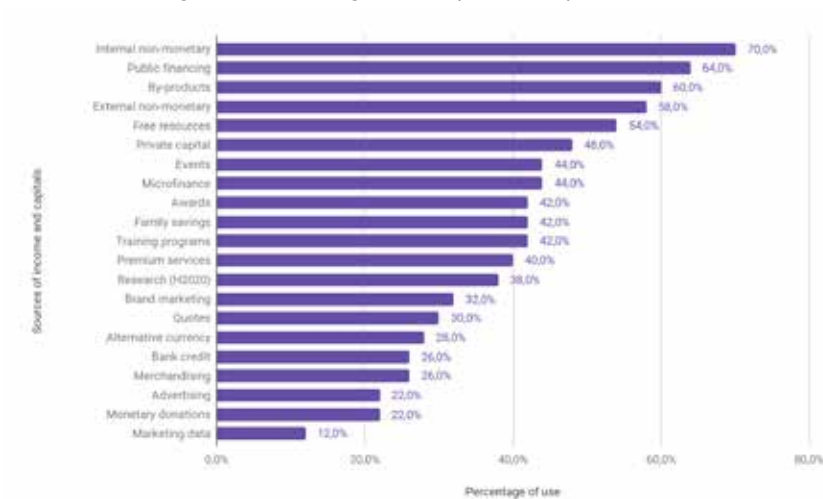
3. Model econòmic

Segons la nostra anàlisi, el 52% de les plataformes no es basen en l'intercanvi econòmic, mentre que en el 30% els usuaris tenen gairebé sempre o sempre un intercanvi monetari. En el sentit de la governança econòmica, el 40% dels projectes reinverteixen els beneficis en si mateixos, mentre que el 50% els reparteix entre els propietaris i el 10% no està definit. Pel que fa a la banca ètica, el 40% de les plataformes les utilitzen.

Centrant-nos en el model de sostenibilitat, vam detectar un gran nombre de tipus de models de finançament (figura 9). Els cinc més utilitzats, amb un percentatge superior al 50%, són donacions no monetàries internes (70%) i donacions externes (58%), finançament públic (64%), generació de subproductes o derivats (58%) i la creació de recursos gratuïts (54%). A continuació, trobem un ventall de models de finançament amb un nivell mitjà (entre el

30% i el 50%) d'ús: capital privat (48%), organització d'esdeveniments (44%), microfinançament (44%), premis (42%), programes de formació (42%), oferta de serveis *premium* (40%), programes de recerca (38%), comercialització de la marca (32%) i quotes de socis (30%). Finalment, els models de finançament menys utilitzats amb un ús inferior al 30% són: monedes alternatives (28%), crèdits bancaris (26%), marxandatge (26%), publicitat (22%), donacions monetàries (22%), i comercialització de les dades.

Figura 9. Fonts d'ingressos i capital de les plataformes

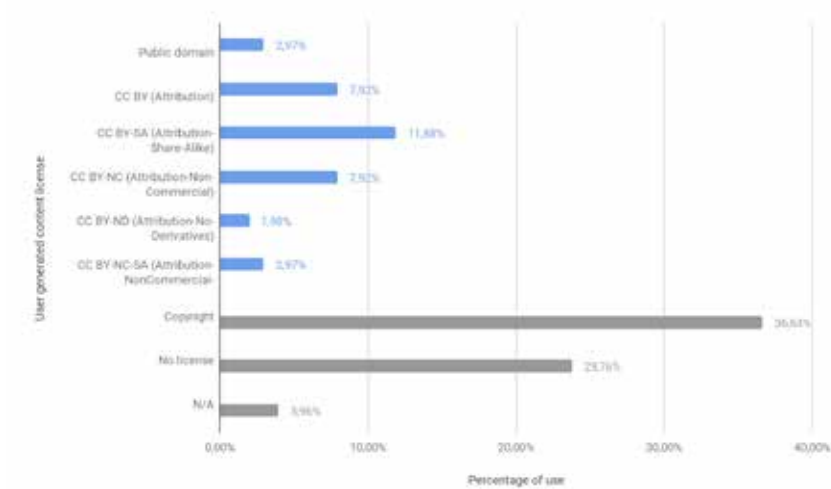
Font: Elaborat pels autors.

4. Polítiques de coneixement

Pel que fa a la llicència del contingut generat pels usuaris (figura 10), la majoria de les plataformes tenen tots els drets protegits

(36,63%) o no utilitzen cap tipus de llicència (23,76 %). Tot i que les altres plataformes tenen llicències amb graus d'obertura variable: 2,97% de domini públic, 7,92% de reconeixement d'autoria, 11,88% de reconeixement d'autoria i col·laboració en el mateix model de llicència, 7,92% de reconeixement d'autor i d'ús no comercial, 1,98% de reconeixement d'autoria sense possibilitat de generar treballs derivats i 2,97% de reconeixement d'autoria sense la possibilitat d'ús comercial i de compartir en el mateix model de llicència.

Figura 10. Llicència de contingut generat per l'usuari

Font: Elaborat pels autors.

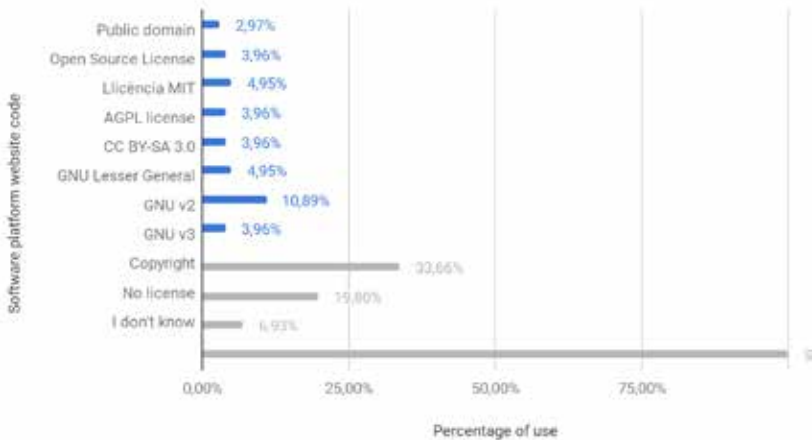
En la mateixa línia, la majoria de les plataformes estudiades (53,5%) no permeten que es descarregui o s'hi accedeixi a través d'una API (interfície de programació d'aplicacions). Si bé el 5,9% permet l'accés a través d'una API sense restriccions, en el 10,9% dels casos és possible realitzar una descàrrega completa, pràcticament el 2% accedeix a través d'una API

amb restriccions i gairebé el 2% permet la descàrrega gratuïta de part de les dades.

5. Polítiques tecnològiques

Pel que fa a la llicència del codi, la majoria de les plataformes (33,66%) tenen tots els drets reservats o no tenen llicència (19,80%), mentre que la resta utilitza una llicència més o menys oberta (figura 11). En la mateixa línia, el 44,55% de les plataformes no permeten cap tipus de reproducció de programari. Malgrat això, el 38% dels projectes estudiats han pensat a utilitzar el *blockchain* com a eina per descentralitzar la seva infraestructura tecnològica.

Figura 11. Codi del lloc web de la plataforma de programari

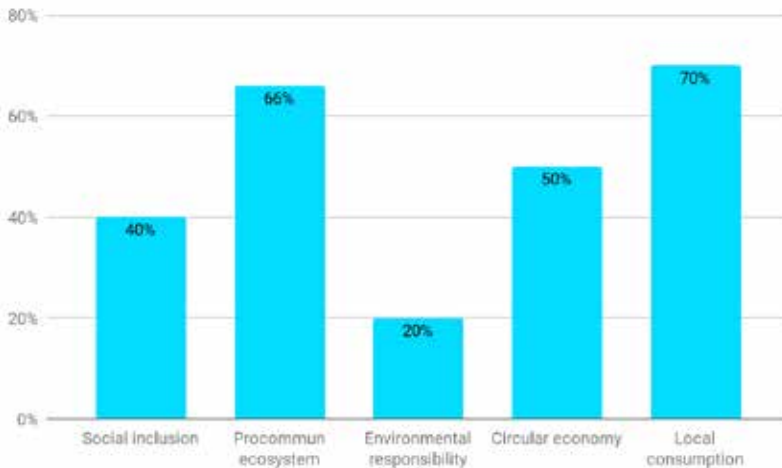

Font: Elaborat pels autors.

6. Responsabilitat social

La majoria de les plataformes estudiades (36%) indiquen que hi ha més homes que dones que participen a la plataforma. Pel que fa als principals elements que conformen la responsabilitat social i l'impacte dels projectes, el 40% de les plataformes indiquen que tenen elements que afavoreixen la inclusió de col·lectius en risc d'exclusió social, el 66% afavoreix la cooperació entre altres iniciatives col·laboratives o d'economia social i solidària, el 20% té algun tipus d'iniciativa que genera un impacte positiu en el medi ambient, el 50% practica l'economia circular i el 70% promou el consum de productes o serveis locals (figura 12).

Figura 12. Indicadors d'avaluació de la responsabilitat social

Font: Elaborat pels autors.

7. Conclusions de l'anàlisi de 100 plataformes amb impacte a la ciutat

Els resultats de la nostra investigació mostren que els indicadors que defineixen el model de governança d'una plataforma s'interrelacionen amb els que en defineixen el seu model econòmic. Per tant, una primera gran conclusió és que com més democràtica sigui una plataforma d'EC, més democràtic serà el seu model econòmic. Les variables d'anàlisi utilitzades per estudiar aquesta connexió han reforçat aquesta correlació, especialment respecte a la participació de la comunitat tant en la definició de les normes i les polítiques com en la destinació dels beneficis. Al mateix temps que la participació econòmica té una articulació indissociable amb la transparència. Per tant, la generació d'espais, ja siguin formals o informals, per promoure una governança democràtica i fomentar la transparència són elements clau per generar plataformes d'EC basades en el procomú.

Si ens centrem en els models de sostenibilitat econòmica, observem la rellevància que tenen les aportacions no monetàries, tant internes com externes. Això ens fa adonar de la importància que tenen les tasques voluntàries o vinculades a la societat mutual per a la sostenibilitat de les iniciatives, i la creació de comunitats entorn als projectes com el capital central per a la viabilitat dels projectes. En paral·lel, malgrat que les dades de la investigació posen de manifest que pocs projectes són iniciatives procedents de l'administració pública, el paper de les polítiques públiques és important, ja que gairebé dos de cada tres projectes reben finançament públic. Per exemple, hi ha projectes que compten amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona per mitjà d'una campanya de *matchfunding*, que permet els projectes obtenir recursos de l'administració pública i de la ciutadania.

En aquest sentit, el vincle amb la investigació també és un element important per a la sostenibilitat econòmica. Per la banda baixa dels models de sostenibilitat, destaca com els models tradicionals (quotes, crèdits bancaris o publicitat) tenen un ús minoritari. Finalment, observem com la comercialització de les dades que genera la plataforma és encara un terreny a explorar, ja que és el model de finançament menys utilitzat. Pel que fa a polítiques de coneixement, l'àrea amb major presència d'obertura és la de generació de continguts per part de l'usuari, que es troba present en el 35,64% de les plataformes. Tanmateix, en pràctiques de coneixement relacionades amb l'obertura de dades, es redueix al 20,79% de la mostra.

La majoria no va practicar l'obertura de les pràctiques tecnològiques en les tres modalitats investigades, però les opcions obertes constituïen més d'un terç dels casos (el 39,6% dels projectes es basen en una llicència de programari lliure, el 35,64% es basa en l'arquitectura oberta i el 38% dels projectes tenen interès a explorar altres formes de tecnologia descentralitzada).

Hi ha dos factors que poden explicar aquest resultat. El primer és el desig de restringir l'ús del programari del lloc web als propietaris de la plataforma. El segon és el baix nivell d'atenció al programari, a la llicència de contingut i a l'exportació de dades obertes en el model de plataforma cooperativa en expansió (empreses de propietat cooperativa i de gestió democràtica que estableixen una plataforma digital per facilitar la venda de béns i serveis).

Pel que fa a la governança, els punts d'obertura més freqüents es veuen en les polítiques de publicació sense filtres o moderades només abans de publicar (61,3%), la capacitat de crear grups o comunicar-se amb altres usuaris (57,4%) i la transparència interna (76%). Les polítiques d'obertura menys utilitzades són

les que estan relacionades amb l'elecció dels administradors (només el 38% de les plataformes tenien un procés democràtic o meritocràtic per triar els administradors) i qui decideix a on es destinen els beneficis de la plataforma econòmica (només el 40% el va decidir tota la comunitat). Per tant, quan examinem el nucli de la governança, la plataforma o l'administració econòmica, el grau d'obertura és menor que quan estudiem l'obertura de la participació dels membres. Tot i així, en general, l'obertura de la governança de les plataformes va ser aprovat en un 38% i un 61,3% (segons l'indicador de govern específic), que constitueix una major difusió d'obertura en termes de governança de plataforma, en comparació amb les pràctiques tecnològiques o de coneixement.

Podríem concloure, bastant-nos en les dades, que l'obertura a la participació a les plataformes no és irrellevant, però tampoc no és prevalent, com es pot observar al voltant d'un terç de la mostra. A més, els casos que tendien a ser oberts en una dimensió també tendien a ser oberts en les altres dimensions. Això suggereix que un segment de l'ecosistema de la plataforma en general es podria caracteritzar com més obert, mentre que un segment més gran no es basa en cap dels mètodes d'obertura esmentats.

Hem demostrat una connexió entre els indicadors que defineixen polítiques de coneixement i tecnologia, que, al mateix temps, es relacionen amb la governança. En aquest sentit, la nostra investigació suggereix que l'obertura en tecnologia i en àrees de dades també es reflecteix en altres àrees com la governança. Malgrat la rellevància de la mostra, però, el nombre limitat de casos requereix precaució en l'anàlisi dels resultats i conclusions.

Pel que fa a la governança de plataformes, observem el paper actiu dels membres en alguns aspectes clau de la democràcia de la plataforma: definint les normes, la participació en

el procés de presa de decisions i la transparència interna de l'equilibri econòmic. Hem observat una obertura més clara en l'àmbit de l'obertura de governança que en els àmbits de l'obertura tecnològica, de coneixement i de dades. Amb tot, les anàlisis de correlació mostren que l'obertura en la participació, el coneixement i la tecnologia també estan relacionada amb la governança del projecte. En definitiva, els resultats d'aquesta investigació suggereixen una millor proliferació dels models d'obertura a la participació que dels oberts als coneixements tecnològics i de dades. Els resultats també suggereixen la força interrelacionada d'aquestes tres dimensions en la promoció de l'ecosistema col·laboratiu obert.

8. Zoom: 10 casos paradigmàtics de l'ecosistema de Barcelona

Aprofitant el marc analític de les qualitats democràtiques de l'economia col·laborativa de plataforma proposat, mostrarem l'anàlisi de deu casos amb presència a la ciutat de Barcelona: El Recetario, SMart IB, Goteo, Katuma, TimeOverflow, FreeSound, XOB, eReuse, Sentilo, Pam a Pam. La majoria d'aquests projectes participaran a la Sharing Cities Summit 2018.

El Recetario <www.el-recetario.net>

Una plataforma orientada a compartir, creada el 2007, centrada en la investigació, l'experimentació i la reutilització de residus per a la construcció de mobles i accessoris, on la comunitat de creadors (700) comparteixen el que fan i com ho fan (a través de receptes, 450), aprenent dels altres i alhora col·laborant-hi.

- Governança: participació oberta voluntària.
- Model econòmic: va participar en una campanya de *matchfunding* de la Universitat Internacional d'Andalusia (UNIA) a través de Goteo (2015), que els permet millorar el projecte. Malgrat això, encara no s'ha definit un model econòmic sostenible.
- Política tecnològica: la plataforma tecnològica es desenvolupa en Wordpress i, tot i estar planificat, tot el codi de la plataforma encara no és obert.
- Política del coneixement: al mateix temps, el contingut es troba sota una llicència Creative Commons (BY-SA 4.0 llicència copyleft).
- Responsabilitat social: El Recetario es troba en la transició de convertir-se en una plataforma cooperativa de consumidors / productors.

SMart IB <<http://www.smart-ib.org>>

SMart és l'abreviatura de la Société Mutuelle pour Artistes, que es va iniciar a Bèlgica el 1994 sota el nom de SMartBe. Actualment és una organització sense ànim de lucre. A través del programa Eempleo, fundat amb fons europeus i gestionat per CEPES Andalucía, SMartBe va entrar en contacte el 2011 amb un grup empresarial cooperatiu d'Andalusia que va reunir les cooperatives socials AURA ETT, ACTÚA SERVICIOS i A2A Formación, entre d'altres. Finalment, la nova Llei 14/2011 de Societats Cooperatives Andalusos va introduir models socials avançats d'innovació social i es va crear un marc legal que va permetre a SMart Ibèrica començar a operar a Espanya a partir del maig del 2013. Actualment, la cooperativa espanyola rep el suport econòmic de la cooperativa belga. El projecte s'ha desplegat bé, amb 3.000 membres a Espanya i 800 a Catalunya.

- Governança: una junta pren les decisions de la cooperativa, i els usuaris són convidats una o dues vegades l'any per celebrar una assemblea. Participació voluntària i oberta.
- Model econòmic: cada membre paga una contribució inicial de capital de 150 € i una comissió de serveis del 7,5%. Amb aquest capital, l'organització paga els comptes dels membres amb antelació.
- Política tecnològica: encara no hi ha una plataforma tecnològica.
- Política de coneixement: el coneixement generat no és obert.
- Responsabilitat social: el projecte promou l'activitat cultural i artística.

Goteo <www.goteo.org>

Goteo és una plataforma de *crowdfunding* i *matchfunding* constituïda com a fundació. El projecte va néixer el 2010 arran d'una investigació sobre la fundació col·laborativa, i la primera versió de la plataforma va arrencar el 2011. Actualment, Goteo compta amb més de 90.000 usuaris, que han arribat a recaptar 4 milions d'euros.

- Governança: com a fundació, el procés de presa de decisions el porta un petit grup de persones.
- Model econòmic: els usuaris paguen una comissió del 4%, però els promotors pretenen arribar al 0%.
- Política tecnològica: el programari està subjecte a una llicència copyleft (AGPL).
- Política de coneixement: les dades de la plataforma es poden descarregar de manera gratuïta parcialment.
- Responsabilitat social: en termes d'impacte social, tots els projectes que participen en campanyes han de definir la responsabilitat social de les seves accions.

Katuma <www.katuma.org>

Katuma és una plataforma de consum de productes agroalimentaris basada en els valors procomuns de l'economia col·laborativa. El projecte es va iniciar el 2017 i el va desenvolupar Coopdevs, una associació sense ànim de lucre centrada en el programari lliure i obert per promoure projectes d'economia social i solidària.

- Governança: es preveu una governança cooperativa dels membres que la integren.
- Model econòmic: es pretén finançar la plataforma amb les quotes dels membres.
- Política tecnològica: la plataforma es desenvolupa amb programari obert.
- Política de coneixement: els continguts estan sota una llicència de Creative Commons (BY NC).
- Responsabilitat social: el projecte se centra a connectar productors i consumidors en condicions de justícia social.

TimeOverflow <<https://www.timeoverflow.org>>

TimeOverflow és una plataforma d'una associació de banc del temps, l'Associació pel Desenvolupament dels Bancs del Temps (ADBdT), que utilitza el programari TimeOverflow, també creat per Coopdevs. L'associació i el programari es van desenvolupar i es van crear el 2012. Actualment, 47 entitats utilitzen aquesta plataforma amb 5.800 usuaris. Un dels principals objectius de l'organització és la seva usabilitat independentment de la caracterització de l'organització.

- Governança: assemblea anual, utilitzen grups Loomio com a marc de la participació dels membres.

- Model econòmic: tota la informació econòmica es publica al lloc web. El projecte compta amb el suport de les quotes de membres i una petita quantitat de donacions voluntàries mensuals, que no són suficients per invertir en la millora del projecte, que és només la tasca dels desenvolupadors.
- Política tecnològica: llicència de domini públic.
- Política de coneixement: espai de Wiki sota llicència de domini públic.
- Responsabilitat social: una gran quantitat d'organitzacions i usuaris.

FreeSound <www.freesound.org>

El projecte es va iniciar el 2005, promogut per la Universitat Pompeu Fabra. Compta amb un grup de recerca amb l'objectiu de recollir continguts gratuïts amb finalitats educatives i de recerca. Va ser un èxit guanyador dels premis de l'Ajuntament de Barcelona (2005) i de Google (2009). Actualment, la plataforma, que s'allotja en un servidor central, compta amb més de sis milions d'usuaris registrats i una biblioteca de més de 400.000 sons.

- Governança: participació oberta del fòrum moderada pels membres de la recerca.
- Model econòmic: el creixement ha estat deliberadament lent per evitar problemes financers, que podrien forçar-lo a tancar. La majoria de fons econòmics limitats provenen de la recerca. Els promotors estudien nous models de finançament basats en diferents tipus d'usuaris o en un model de donacions Wikimedia.
- Política tecnològica: plataforma de codi obert.
- Política de coneixement: la llicència de Creative Commons (CC BY) i les dades són obertes.

- Responsabilitat social: la majoria dels creadors o productors utilitzen FreeSound per trobar fonts sonores.

XOBB <www.xobb.cat>

El projecte, constituït com a cooperativa, és el resultat de fer coincidir dos grups de recerca de diferents disciplines, sociologia i tecnologia, a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Després del rebuig de l'organització de cecs ONCE, els promotors, amb el suport d'altres associacions per a minusvàlids, van obtenir fons d'una subvenció de l'Ajuntament de Barcelona per finançar el primer prototip al carrer de la Creu Coberta. Els beacons permeten als invidents trobar informació sobre establiments com ara quins productes s'hi venen, ofertes i horaris.

- Governança: reunió periòdica en assemblea.
- Model econòmic: tothom pot utilitzar-lo de forma gratuïta, però si algú obté beneficis econòmics de la xarxa, ha de pagar.
- Política tecnològica: el projecte, basat en una infraestructura digital oberta replicable, tot just acaba de començar.
- Política de coneixement: dades obertes.
- Responsabilitat social: l'objectiu principal del projecte es basa en la inclusió.

eReuse <www.ereuse.org>

Avui en dia els ordinadors es reciclen directament, no es reutilitzen. eReuse desenvolupa eines i serveis de codi obert i de dades obertes per reduir els costos de renovació i reutilització dels ordinadors. Pangea, una associació independent sense ànim de lucre, va crear la plataforma l'any 2015 amb 15 organitzacions comunitàries. eReuse va llançar una eina per traçar l'origen del material reutilitzat i comprovar si es recicla al final de la seva vida.

- Governança: el procés de presa de decisions de participació se centra en la sobirania local i la federació global.
- Model econòmic: la possibilitat d'un acord amb la cooperativa Abacus, el 2017, ha permès que el projecte obtingui una nova dimensió mitjançant la introducció de la cooperativa de màquina al circuit de reciclatge. En aquest sentit, hi ha bones perspectives de creixement dels serveis pagats (p. ex., redistribució d'equips, avaluació de dispositius o recopilació d'informació).
- Política tecnològica: basada en el programari de codi obert descentralitzat.
- Política de coneixement: dades obertes.
- Responsabilitat social: el projecte es basa en la reutilització per disminuir l'impacte innecessari en la producció.

Sentilo <www.sentilo.io>

Sentilo és una plataforma per recollir dades de sensors. Va ser constituït per l'Ajuntament de Barcelona el 2012 en el marc de la Internet de les coses (Internet of Things o IoT) . La proposta es va basar en el creixement exponencial de sensors quan es necessités espai amb informació estructurada sobre cada sistema de sensors. Deu ciutats més, com Terrassa, l'han implementat posteriorment.

- Governança: l'organització funciona com a fundació i el model de participació és obert.
- Model econòmic: alguns dels procediments es publiquen al lloc web.
- Política tecnològica: FLOSS (LGPL3).
- Política de coneixement: dades obertes.
- Responsabilitat social: un dels objectius del projecte és evitar xarxes duplicades.

Pam a Pam <www.pamapam.org>

La plataforma, nascuda el 2012, és un projecte de Setem i XES (dues organitzacions vinculades a l'ESS) per promoure el consum responsable. Una comunitat de voluntaris fa un mapa col·laboratiu d'iniciatives d'economia solidària a través d'un qüestionari qualitatiu. Actualment, el projecte es troba en fase de renovació amb un pla de revitalització per fer front a la dificultat de mantenir la mobilització de la comunitat territorial. Al mateix temps, els promotors volen obtenir un model de finançament de sostenibilitat autogestionat, a part de les subvencions, i la independència legal del Setem.

- Governança: Assemblees periòdiques dels membres i participació oberta.
- Model econòmic: una subvenció de l'Ajuntament de Barcelona, proposada per Setem, va permetre la fundació inicial. El 2014, una beca europea va permetre la incorporació de facilitadors territorials i va llançar una nova pàgina web més sistemàtica i elaborada.
- Política tecnològica: FLOSS.
- Política de coneixement: dades obertes sota demanda. El nou lloc web permetrà que es descarregui.
- Responsabilitat social: tot el projecte està vinculat a l'economia social i solidària.

Segons el seu propi punt de vista, cada cas es posiciona en la corba de creixement (figura 13), que representa les etapes d'evolució i creixement d'una organització, amb una embranzida inicial, fort creixement, maduració amb estabilització i la fase de renovació o gradació. El resultat mostra que la majoria dels casos se situen en un estadi positiu de la seva activitat.

troba en l'etapa inicial de desenvolupament de la plataforma, és la que arriba a complir menys criteris.

Taula 5. Comparativa de casos que promouen el bé comú. Verd: compleixen els criteris; taronja: els compleixen parcialment; vermell: no els compleixen. Casos: 1. El Recetario, 2. Smart IB, 3. Goteo, 4. Katuma, 5. TimeOverflow, 6. XOB, 7. Freesound, 8. Sentilo, 9. eReuse, 10. Pam a Pam

Dimensions	Sub-dimensions	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Governança	Tipus d'organització	Verd	Taronja	Taronja	Taronja	Verd	Vermell	Verd	Verd	Taronja	Verd
	Participació oberta	Verd	Taronja	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd
Economia	Objectiu	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd
	Transparència	Taronja	Taronja	Verd	Verd	Verd	Vermell	Taronja	Taronja	Taronja	Verd
Tecnologia	FLOSS	Taronja	Vermell	Verd	Verd	Taronja	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd
	Descentralitzada	Vermell	Vermell	Vermell	Verd	Vermell	Vermell	Taronja	Taronja	Vermell	Vermell
Coneixement	Copyleft	Verd	Vermell	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd	Verd
	Open data	Vermell	Vermell	Verd	Vermell	Vermell	Verd	Verd	Verd	Verd	Taronja
Responsabilitat social	Inclusió	Verd	Verd	Verd	Vermell	Taronja	Taronja	Verd	Vermell	Vermell	Verd
	Ecologia	Verd	Verd	Taronja	Verd	Taronja	Vermell	Vermell	Verd	Verd	Verd

Font: Elaborat pels autors.

9. Conclusions sobre els 10 casos paradigmàtics

Segons l'aplicació del marc a la mostra de deu casos, observem que no hi ha cap cas que compleixi totes les dimensions, sinó diverses modalitats de ser prodemocràtiques com a plataforma digital. Pel que fa als models de negoci, la majoria dels deu casos estudiats parteixen d'un model de subvenció o finançament públic i, en canvi, tenen un caràcter popular. Quatre dels projectes estan vinculats als fons europeus H2020. El problema principal d'aquest model és el manteniment del projecte quan s'acaba el suport econòmic. Només un dels deu casos esmentats ha estat guardonat i ha utilitzat els serveis d'emprenedoria de Barcelona Activa.

Pel que fa a la governança, diversos dels casos van tenir la intenció d'obtenir una altra constitució legal en el moment de l'estudi. Les fórmules legals vigents per a l'associació econòmica no s'adapten bé a l'activitat de l'economia de plataforma procomú. Diversos d'aquests casos els van proporcionar les institucions, ja siguin universitats (com FreeSound i eReuse amb la UPF), o administracions públiques (com Sentilo amb l'Ajuntament de Barcelona). Els que estaven constituïts legalment van passar a ser una associació (la fórmula més senzilla burocràticament), una fundació o bé una cooperativa. En aquest sentit, algunes associacions (TimeOverflow i Katuma, per exemple) van manifestar durant l'entrevista la intenció de convertir-se en cooperatives. D'altres ja estaven en procés de fer-ho (com XOBB). També vam observar altres casos de plataformes d'economia col·laborativa (com femProcomuns) que es constituïen com a cooperatives, però no es van analitzar en aquest estudi inicial. Si la fórmula cooperativa legal s'estén entre projectes de plataforma d'economia col·laborativa tal com s'ha constatat en aquesta investigació,

podem esperar nous nexes en el creixement de les cooperatives i l'expansió del moviment de l'economia social i solidària a la ciutat de Barcelona.

Pel que fa a les polítiques tecnològiques, la majoria dels casos es consideren FLOSS. Al mateix temps, gairebé tots ells van centralitzar la seva arquitectura. En el mateix sentit, pel que fa a les polítiques de coneixement, les llicències obertes es van estendre més sovint que les dades obertes.

L'acompliment dels criteris de responsabilitat social en els casos analitzats no era regular. Alguns casos estaven altament connectats amb usos ambientals (com eReuse o Katuma) mentre que altres fomentaven la inclusió social (com XOB). Si avaluem els deu casos junts, totes dues subdimensions —verda i inclusió— es van complir mitjanament.

Al mateix temps, la nostra anàlisi reflecteix un altre aspecte rellevant que cal tenir en compte per a futures investigacions sobre la dimensió de l'ecosistema dels casos. L'economia de plataforma té una important presència a Barcelona. S'han identificat més de 1.000 casos com a plataformes d'economia col·laborativa (*vegen* directori.p2pvalue.eu). El model econòmic també és molt adaptable. S'han identificat un total de 33 àrees d'activitat a Barcelona en què hi és present aquest model. La ciutat compta amb un ric ecosistema de plataformes d'economia col·laborativa.

Els deu casos analitzats van mostrar diferents nivells de connexió amb l'Economia Social i Solidària (ESS) i el marc procomú digital, la xarxa i els valors. Per una banda, Goteo va ser el projecte més fort en el marc del procomú digital. Per l'altra, Pam a Pam va ser el projecte més madur respecte el marc de valors de l'ESS en termes de plataforma digital.

Malgrat la robustesa de l'ecosistema, la majoria de les iniciatives s'enguen però es mantenen en etapes inicials, com a teixit

d'idees i formació, o arrenquen i creixen fins a cert nivell d'activitat satisfactòria. Sovint no hi ha ni l'expectativa ni la intenció d'escalar en gran mesura. Els deu casos de la nostra mostra es van situar en una posició de desenvolupament o de maduració en la corba de creixement, encara que no es consideressin *mainstream* ni consolidats amb el gran públic. Això és coherent amb els resultats de la investigació P2Pvalue sobre una mostra de 300 casos, que va revelar una distribució normal d'èxit (molts casos mitjans), en comptes d'una distribució de lleis de poder amb pocs resultats d'èxit i molts de fracàs.

En resum, la nostra investigació demostra que, més enllà de les polítiques controvertides i poc ètiques de l'economia unicorn, existeix un model alternatiu d'economia col·laborativa de plataforma basada en les qualitats democràtiques del procomú. La naturalesa d'aquestes alternatives procomunes està relacionada amb el desenvolupament de les plataformes basades en els principis del cooperativisme. No obstant això, el principal repte d'aquests projectes d'economia de plataforma procomú és la seva escalabilitat i sostenibilitat.

Bibliografia

- Adigital** (2017). *Los modelos colaborativos y bajo demanda en plataformas digitales* [informe en línia]. adigital. [Data de consulta: 24 d'octubre de 2018]. <<https://www.adigital.org/informes-estudios/los-modelos-colaborativos-demanda-plataformas-digitales/>>
- Algar, R.** (2007). «Collaborative consumption» [en línia]. *Leisure Report*, abril, pàgs. 16-17. [Data de consulta: 24 d'octubre de 2018]. <<https://www.oxygen-consulting.co.uk/insights/collaborative-consumption/>>
- Bauwens, M.** (2014, 3 de juliol). «Cooperativismo abierto para la era del P2P» [article en línia]. *Guerrilla Translation*. [Data de consulta: 24 d'octubre de 2018]. <<https://www.guerrillatranslation.es/2014/07/03/cooperativismo-abierto-para-la-era-p2p/>>
- Benkler, Y.** (2006). *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*. New Haven: Yale University Press.
- Botsman, R.; Rogers, R.** (2010). *What's Mine Is Yours: How Collaborative Consumption Is Changing the Way We Live*. Nova York: Harper Collins.
- Codagnone, C.; Biagi, F.; Abadie, F.** (2016). *The Passions and the Interests: Unpacking the 'Sharing Economy'* [document en línia]. Institute for Prospective Technological Studies, JRC Science for Policy Report EUR 27914 EN. DOI: 10.2791/474555. [Data de consulta: 24 d'octubre de 2018]. <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/552494a4-2ece-11e6-b497-01aa75ed71a1/language-en>>
- Cohen, B.; Kietzmann, J.** (2014). «Ride On! Mobility Business Models for the Sharing Economy». *Organization & Environment*, 27(3): 279-296.
- Espelt, R.; Peña-López, I.; Vega, N.** (2017). «Plataformas digitales: grupos y cooperativas de consumo versus La Colmena que dice sí, el caso de Barcelona. A La economía colaborativa en la era del capitalismo digital. Revista de Estudios para el Desarrollo Social de la Comunicación». *Redes.com*, 15. Sevilla: Grupo interdisciplinario de

estudios en comunicación, política y cambio social. DOI: 10.15213/REDEs.n15.P145.

- European Commission** (2016). *Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions. A European agenda for the collaborative economy*. Brussel·les, 2.6.2016 COM(2016) 356 final.
- Fernández, A.; Miró, I.** (1997). *L'economia social i solidària a Barcelona. Informe* [informe en línia]. La ciutat invisible: Barcelona. [Data de consulta: 24 d'octubre de 2018]. <<https://www.laciutatinvisible.coop/noticies/articulos/leconomia-social-i-solidaria-a-barcelona-informe/>>
- Finkel, L.; Gordo López, Á.** (2013, octubre). «Investigating Digital Social Networks: A Methodological Approach for Identifying Women Inclusion in Commercial Branding». *World Social Science Forum. Social Transformations and the Digital Age*. Montreal.
- Fuster Morell, M.** (2011). «The Unethics of Sharing». *Wikiwashing. International Review of Information Ethics*, 15: 9-16.
- Fuster Morell, M.** (2016). «Cooperativismo de plataforma: remover la economía colaborativa para un futuro sostenible». *Nexe.com. Quaderns d'autogestió i economia cooperativa*, 39, Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya: Barcelona.
- Fuster Morell, M.** (2017). «Towards a Theory of Value of Platform Cooperativism». A: T. Scholz i N. Schneider (eds.). *Ours to Hack and to Own. The Rise of Platform Cooperativism. A New Vision for the Future of Work and a Fairer Internet*. Nova York: OR Books.
- Fuster Morell, M.; Carballa Smichowski, B.; Smorto, G.; Espelt, R.; Imperatore, P; Rebordosa, M.; Rocas, M.; Rodríguez, N.; Senabre, E.; Ciurcina, M.** (2016). *Multidisciplinary Framework on Commons Collaborative Economy* [document en línia]. H2020-ICT-2016-1. DECODE. [Data de consulta: 24 d'octubre de 2018]. <<https://desk.dyne.org/s/19IMbexVEDzHEks#pdfviewer>>

- Fuster Morell, M.; Salcedo, J.; Berlinguer, M.** (2016). «Debate About the Concept of Value in Commons-Based Peer Production» [en línia]. *INSCI 2016, Lecture Notes in Computer Science series (LNCS) 9934* Proceedings. Florència, 12-14. [Data de consulta: 24 d'octubre de 2018]. <https://papers.ssrn.com/sol3/papers2.cfm?abstract_id=2842537>
- Gordo López, A.; Rivera, J. de; Apesteuguía, A.** (2016). «Facing the Challenge of Collaborative Consumption in Europe: A Time for Independent Metrics». *Second International Workshop on the Sharing Economy (#IWSE) @ESCP Europe, París Campus*, gener 28-29.
- Gordo, A.; Rivera, J. de** (2015). «The Triple Impact Assessment of P2P Collaborative Consumption in Europe». *Research Report*. Madrid: Cibersomosaguas Universidad Complutense. Amb la col·laboració de María Avizanda (Desk Research i Delphi Study Research Assistant).
- Heinrichs, H.** (2013). «Sharing Economy: A potential New Pathway to Sustainability». *GALA - Ecological Perspectives for Science and Society*, 22(4): 228-231.
- Hernández Bataller, B.** (2014). «Consumo colaborativo o participativo: un modelo de sostenibilidad para el siglo XXI». *Dictamen de iniciativa*, January 21, 2014. Brussel·les: European Economic and Social Committee.
- Palos-Sanchez, P.; Correia, M. B.** (2018). «O impacto da economia colaborativa medido através de termos de pesquisa na internet: Estudo de caso Blablacar». *Revista Turismo & Desenvolvimento*, 1(27/28): 1341-1354.
- Rivera, J. de; López Gordo, Á.; Cassidy, P.; Apesteuguía, A.** (2016). «An Ethnographic Study of P2P Collaborative Consumption Platforms' User Interface and Design». *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 23: 11-27.
- Roelants, B.; Hyungsik, E.; Terrasi, E.** (2014). *Cooperatives and Employment: a Global Report*. Quebec: CICOPA & Desjardin Group.

Scholz, T. (2016). *Platform Cooperativism. Challenging the Corporate Sharing Economy*. Berlin: Rosa Luxemburg Stiftung.

Tellis, W. M. (1997). Application of a Case Study Methodology. *The Qualitative Report*, 3: 1-19.